

21 במאי 2015

מר יהודה וינשטיין
היועץ המשפטי לממשלה
בפקס : 02-6467001

לכבוד
רב ניצב יוחנן דנינו
מפכ"ל המשטרה
בפקס : 02-5428118

הנדון : השימוש בכדורי ספוג שחורים
מכתבנו מיום 12.3.15 ; פנייתכם מיום 15.4.15

1. ביום 12.3.15 פנינו אליכם בעניין התוצאות החמורות של השימוש בכדורי הספוג השחורים בירושלים המזרחית. במכתבנו פירטנו עשרה מקרים של פציעות חמורות שנגרמו כתוצאה מהשימוש בכדורי הספוג, בנוסף למקרה המוות של הנער מוחמד סנוקרוט ז"ל, וביקשנו כי השימוש בכדורי הספוג השחורים יופסק לאלתר עד לבחינה מחודשת של סבירות השימוש באמצעי זה לטיפול בהפרות סדר.
2. בפועל, השימוש בכדורי הספוג נמשך גם בחודשיים האחרונים ללא כל שינוי ולצערנו, בזמן שחלף ממועד פנייתנו נוספו שני מקרים של אנשים שאיבדו את עיניהם כתוצאה מהשימוש בכדורי הספוג. אחד הנפגעים הוא ילד בן 13, זכריא יחיא אל ג'ולאני, אשר נפגע במחנה הפליטים שועפאט בדרכו מבית הספר לביתו.
3. המשך השימוש בכדורי הספוג השחורים נוכח חומרתן והיקפן של הפגיעות אינו סביר ומשקף התנהלות בלתי זהירה וחסרת אחריות. ריבוי המקרים מחייב את הפסקת השימוש באמצעי זה לאלתר וביצוע בחינה מעמיקה של המקרים והסקת מסקנות בדבר סבירות המשך השימוש בכדורי הספוג ואופן השימוש בהם.
4. ביום 15.4.15 קיבלנו פנייה מלשכת יועמ"ש המשטרה בבקשה להעביר את כל הפרטים שיש ברשותנו בנוגע למקרים שפורטו במכתבנו. חלק מהמקרים מטופלים על ידי מח"ש ועדיין מתנהלת חקירה בעניינם, ועל כן ברור כי לא נוכל להעביר חומרים נוספים בעניין תיקים אלו. לגבי יתר המקרים, מצורף למכתב זה נספח המפרט את העדויות, כפי שנגבו על ידנו ומצורפים גם המסמכים הרפואיים שיש בידנו.
5. יודגש, כי העדויות נאספו על ידי עובד השטח של האגודה לזכויות האזרח ואין בהן כדי לפגוע בכל זכות או טענה עתידיות שעשויה להיות לנפגעים.
6. כפי שצוין במכתבנו הקודם, קיימים מקרים רבים נוספים שהגיעו לידיעתנו של תושבי ירושלים המזרחית, אשר נפצעו קשה מפגיעת כדורי ספוג ובכלל זה איבוד עיניים, פגיעות ראש ושברים. נפגעים אלה סירבו למסור את עדותם ולהעביר את פרטיהם למשטרה מחשש שמא הדבר יפגע בהם.
7. על התוצאות הקשות והבלתי סבירות של השימוש בכדורי הספוג בירושלים המזרחית ניתן ללמוד גם מפילוח שבוצע על ידי האגודה לזכויות האזרח בנתונים שמפרסם ארגון האו"ם OCHA, המתעד פציעות של פלסטינים בשטחים הכבושים ובכלל זה בירושלים המזרחית. מפילוח הנתונים עולה, כי

בתקופה שבין 1.6.14 ל- 31.12.14 נזקקו לטיפול רפואי 1003 בני אדם בירושלים המזרחית (מבלי לחשב מקרים שאירעו מעבר למחסום קלנדיה) כתוצאה מפגיעת "rubber bullets" (לא ידוע לנו על שימוש בכדורי גומי בירושלים המזרחית ושימוש כזה אף אסור על פי הנהלים, ולכן ההנחה היא שמדובר בכדורי ספוג). מתוכם, **144 בני אדם פונו לבתי חולים** והיתר טופלו במקום על ידי צוותים רפואיים וצוותי חירום או במרפאות מקומיות. **לפחות 47 מהפצועים** שפונו לבתי חולים **נפגעו בפלג גופם העליון** (לגבי 4 פצועים אחרים מצוין כי נפגעו בפלג גוף תחתון ולגבי יתר המקרים אין ציון של מקום הפגיעה). מידע זה נאסף על ידי OCHA ממקורות רפואיים הכוללים: בתי חולים, חברות האמבולנסים, צוותי חירום ומרפאות.

8. ראוי כי המשטרה תבצע איסוף נתונים שיטתי וקבוע לגבי כל המקרים שהיו ושעוד צפויים להתרחש של פגיעה כתוצאה משימוש בכדורי הספוג, כמו גם פציעות מאמצעים אחרים לפיזור הפרות סדר, ותקיים בחינה מתמשכת לגבי אופן השימוש באמצעים אלו וסבירות השימוש בהם. יוזכר, כי נהלי המשטרה מחייבים תיעוד ודיווח של כל שימוש באמצעים לפיזור התפרעות ובכלל זה: האמצעים שהופעלו לפי סדר השימוש בפועל; הסיבה לשימוש באמצעים; הסד"כ שהופעל; דיווח של נפגעים במידה והיו (נוהל 90.221.012 "הטיפול המשטרתי בהפרות סדר והפגנות").

9. אנו חוזרים על דרישתנו **להפסיק לאלתר את השימוש בכדורי הספוג השחורים ולבצע בחינה מעמיקה של הנסיבות המתירות שימוש בהם, של התאמתם לשמש אמצעי לפיזור הפרות סדר, של תקינות הנהלים המסדירים את השימוש בהם ושל מידת הטמעתם ויישומם של נהלים אלו בפועל.**

בכבוד רב,

אן סוצ'יו, עו"ד

העתק:

ניצב משה אדרי, מפקד מחוז ירושלים, משטרת ישראל, בפקס: 02-5391466
ניצב אהרון אקסול, ראש אג"מ, בפקס: 02-5428898
תני"צ שאול גורדון, היועמ"ש, משטרת ישראל, בפקס: 02-5898762
מר רז נזרי, המשנה ליועמ"ש לממשלה (פלילי), בפקס: 02-6466265

נספח: פירוט העדויות על פציעות מכדורי ספוג

1. ת' י' ע' ס' – תיק מח"ש 14/----.
2. ט' מ' – תיק מח"ש 214/----.
3. מ' ג' ע' (בן 5) – קיים תיק במח"ש.
4. ס' ס' ע' מ' (בן 11) – תיק מח"ש 2014/----.
5. מ' ע' א' ס' (בן 16) – קיים תיק במח"ש.
6. מ' מ' ע' א' – נפגעה מכדור ספוג ביום 15.10.14 בסביבות השעה 21 בסמטת עלא אל דין בעיר העתיקה (מכונה "הרובע האפריקאי"). במועד הפגיעה היו הפרות סדר ברחוב זה וגבי א', שהיתה לבושה ומזוהה באופן ברור כעיתונאית, צילמה את האירועים ברחוב. נורתה בגבה ממרחק של מספר מטרים בודדים. פונתה לבית חולים אל מקאסד עם קרע בטחול. **מצורף הדוח הרפואי כנספח א'.**
7. ע' ס' ק' – נפגע מכדור ספוג בידו ביום 7.11.14 בלילה ברחוב עלא אל דין בעיר העתיקה (מכונה "הרובע האפריקאי"). יצא מביתו לכיוון המחסום שהוצב בכניסה לרחוב שבו מתגורר (הסמטה מובילה לכניסה למסגד אל אקצה ולעיתים קרובות הכניסה לסמטה נחסמת) כדי ללוות את אחותו שביקשה להיכנס לתוך הרחוב. באותו הזמן היו הפרות סדר באזור והוא נורה בעת שעמד ליד השוטרים במחסום בכניסה לרחוב ממרחק קטן מאד. יום למחרת הלך לבית החולים והתברר כי ידו נשברה וגובסה. **מצורף הדוח הרפואי כנספח ב'** (יצוין, כי בדוח הרפואי מצוין שמר ק' נחבל בידו מבלי לציין שהדבר נגרם מפגיעת כדור. לדבריו של מר ק', הוא לא נשאל כיצד נגרמה הפגיעה בעת שטופל בבית החולים).
8. א' א' מ' ש' (בן 14) – נפגע מכדור ספוג בפניו ביום 24.7.14 בלילה ברחוב באב חוטה בסמוך לכניסה למסגד אל אקצה. הילד השתתף בפעילות מטעם תנועת הנוער שבה חבר לכבוד חגיגות ליל אל קאדר. באזור התפתחו הפרות סדר בשל הגבלות כניסה שהוטלו על הכניסה למסגד וכוחות המשטרה ירו כדורי ספוג ופגעו בפניו של הילד ממרחק של כ-10 מטרים. הילד פונה לבית החולים הדסה עין כרם עם פגיעת ראש שגרמה לדימום ושבר בראשו וכן פגיעה בעינו. **הדוח הרפואי מצ"ב כנספח ג'.**
9. מ' מ' מ' – תושב עיסאווייה שנפגע מכדור ספוג בפניו ביום 1.8.14 בסביבות השעה 20-21 בסמוך לביתו שברחוב בתי הספר בשכונה. מר מ' ירד מביתו כדי להזיז את הרכב שלו מחשש שהעימותים שהתרחשו באותה עת ברחובות הסמוכים יפגעו ברכבו. בעת שהיה בתוך רכבו, ירו כוחות הביטחון על רכבו (רימון הלם ככל הנראה) וכשיצא ממנו כדי לבדוק מה קרה נורה לעברו כדור ספוג, ככל הנראה, אשר פגע בו בפניו. לטענתו, בעת שנורה לא היו בסביבתו כל הפרות סדר אלא רק במרחק גדול משם. פונה לבית החולים אל מקאסד ושם התברר שנגרם לו שבר בלסת וחתכים בפניו והוא נזקק לניתוח ולהשתלת פלטינה בלסת. **מצורף הדוח הרפואי כנספח ד'.**
10. ע' מ' מ' ח' (בת 14) – תושבת עיסאווייה שנפגעה מכדור ספוג ביום 1.8.14 בסביבות השעה 20:00-21:00. הילדה עמדה בחלון שבקומה השנייה בבניין שבו היא מתגוררת וצפתה בהפגנות שהתרחשו ברחוב. היא נפגעה בפניה מכדור ספוג, ככל הנראה, שחדר דרך החלון והפיל אותה לרצפה. פונתה לבית החולים הדסה עין כרם והתברר שהיא סובלת מחתכים ופגיעה בעין שמאל. נזקקה לניתוח בעין וכושר הראייה שלה בעין שמאל נפגע מאד.

11. ז' י' א' (בן 13) – תושב מחנה הפליטים שועפאט אשר נורה בפניו ביום 31.3.15 בעת שיצא מבית הספר של unrwa בסיום יום הלימודים. לטענתו, חיילי מג"ב ששהו על בניין סמוך ירו בו כדור ספוג אשר פגע בעינו בעת שהלך מבית הספר ברחוב הראשי של המחנה. פונה לבית החולים הדסה עין כרם והתברר שעינו נפגעה בצורה קשה והיא הוצאה בניחות. הילד איבד את עינו. הוגשה תלונה לתחנת שפט ציון (מס' תיק 15/----). **הדו"ח הרפואי מצ"ב כנספח ה'.**
12. ס' מ' ט' – תושב שטחים בן 21 אשר נפגע מכדור ספוג בפניו ביום 15.4.15 בלילה בעיסאווייה ואושפז בבית החולים הדסה עין כרם עם פגיעה קשה בעין ימין. הוא נותח ואיבד את עינו. מר ט' נעצר בחשד לתקיפת שוטר ושב"ח אולם הוא שוחרר לאחר 11 ימים במעצר מבלי שהוגש נגדו כתב אישום. **הדו"ח הרפואי מצ"ב כנספח ו'.**
13. ג' א' – תושב ראס חמיס שבאיזור מחנה הפליטים שועפאט נפגע בפניו מכדור ספוג ביום 3.12.14 בערב כאשר היה בדרכו לביתו מיום העבודה, בסמוך למסגד אלהודא בראס חמיס. פונה לבית החולים אלמקאסד ומשם פונה לבית החולים הדסה עין כרם והתברר שנגרמו לו מספר שברים בעצמות הפנים וחתכים. נזקק לתפרים בפניו, לניתוחים ולהשתלת פלטות בפניו. כמו כן, ראייתו בעין שמאל נפגעה משמעותית. **הדו"ח הרפואי מצ"ב כנספח ז'.**
14. ע' מ' ע' – תושב מ.פ שועפאט בן 18 אשר נפגע בפניו מכדור ספוג ביום 3.12.14 בכביש הראשי של המחנה (ליד תחנה הדלק אדקידק) בדרכו מביתו לפרוט כסף ברחוב הראשי. פונה לבית החולים הדסה עין כרם ושם התברר כי נגרמו לו שברים בארובת העין ובסביבת העין וכי הוא איבד את עינו. בנוסף נפגע באף ובפה ונזקק לניתוח. **הדו"ח הרפואי מצ"ב כנספח ח'.**